

Чорногуз О.Г., Гулей О.Д

студенти,

Буковинський державний фінансово-економічний університет

РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Сучасний стан розвитку економіки України характеризується глобальними змінами, появою оновлених господарських структур різних за формою власності та розширеними межами ринку, у контексті економічних зв'язків важливе значення мають питання щодо доцільного та ефективного ведення малого підприємництва, визначення факторів, які негативно впливають на його діяльність. Під малим та середнім підприємництвом розглядають основу для формування середнього класу та вирівнювання соціальної нерівності.

Різні аспекти розвитку малого підприємства в Україні досліджувалися В. Виговською, З. Варналієм, Г. П'ятницькою, М. Харченком, Л. Лебедевою, Ю. Долгоруковим, А. Гідуляном, О. Іваніловим, В. Орловим та ін.

Метою даного дослідження є розгляд сучасного стану та тенденцій розвитку малого бізнесу в Україні та обґрунтування основних перспектив його подальшого розвитку.

Малий та середній бізнес забезпечує конкуренцію на належному рівні, прискорює інноваційні процеси, формує ринкову економіку, сприяє росту зайнятості. Формування та розвиток бізнесу в нашій державі є важливою умовою для вирішення системи соціально-економічних проблем, створення великої кількості робочих місць для незайнятого населення, зміни кредитної і податкової політики відповідно до потреби покращення матеріального виробництва, переходу до інноваційного типу економічного розвитку.

Однак, як зазначає А. Гідулян, то особливе значення малого та середнього бізнесу для України полягає також в тому, що дані сфери діяльності є базою для утворення «нової економіки», тобто для створення великих сучасних компаній з «нуля», а не з уламків промислових підприємств колишнього СРСР.

Найжорсткіший, безкомпромісний конкурентний відбір відбувається саме на рівні малого бізнесу і сучасні компанії «нової економіки», є зазвичай більш успішними, ніж колишні радянські підприємства, навіть якщо вони пройшли модернізацію [1, с. 40].

У країнах з розвиненою ринковою економікою чисельність зайнятих у сфері малого підприємництва, як правило, перевищує 50% населення працездатного віку (країни ЄС), а подекуди, може наближатись і до 80% (Японія). Натомість в Україні у сфері малого підприємництва чисельність зайнятих становить 24,9% населення працездатного віку [4].

У складі ВВП Німеччини та Франції продукція малих підприємств складає понад 50%, а таких країн як Чехія, Словаччина, Угорщина – понад 30 – 40% ВВП. Для порівняння – в Україні (за даними 2011 р.) цей показник дорівнює 7%. Це свідчить про те, що розвиток підприємництва в Україні і досі залишається на низькому рівні [4].

Від’ємні показники прибутку характерні для сектору малого бізнесу, що функціонує у сфері будівництва та операцій з нерухомістю, а також у промисловому виробництві, де незважаючи на наявність 58,7% умовно прибуткових підприємств загальні економічні втрати галузі на 2013 р. склали 1033853, 9 млн. грн [2].

За інформацією з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України станом на 01.01.2014 р. було зареєстровано 6 915 162 суб’єктів господарської діяльності, з них: 1 455 130 юридичних осіб та 5 460 032 фізичних осіб – підприємців (рис. 1).

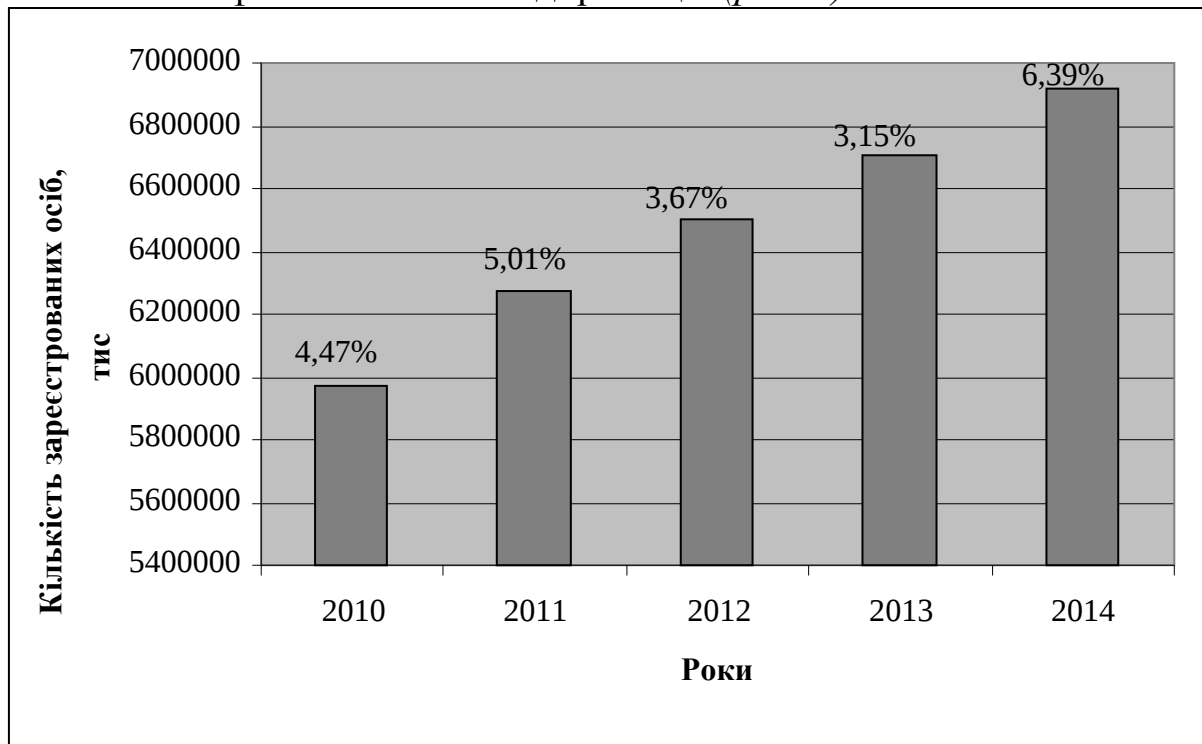

Рис. 1. Кількість зареєстрованих (юридичних та фізичних підприємців) суб’єктів господарської діяльності протягом 2009-2014 рр.

Джерело: [2]

Загальна кількість зареєстрованих суб’єктів господарювання, у порівнянні з відповідним періодом минулого року, збільшилася на 210 647 суб’єктів, що на 6, 39% більше ніж за відповідний період минулого року. Кількість діючих суб’єктів господарської діяльності, станом на 01.01.2014, становить 4 093 122 одиниць, що на 1,18% більше ніж за відповідний період минулого року. Кількість припинених суб’єктів господарської діяльності на 01.01.2014 становить 2 822 040 одиниць, що на 14, 97% більше ніж за попередній рік. Від

01.10.2014 р. є оновлені дані щодо реєстрації, згідно із даними кількість зареєстрованих суб'єктів господарської діяльності становить 7 043 964, з них: 1 489 761 юридичних осіб та 5 554 203 фізичних осіб [2].

В регіональному розрізі переважна кількість середніх підприємств України здійснює свою діяльність в Чернігівській, Житомирській, Черкаській, Сумській та Рівненській областях. Найбільша кількість суб'єктів малого підприємництва здійснює свою діяльність в Івано-Франківській області, місті Київ, Миколаївській, Одеській, Харківській, Запорізькій, Закарпатській та Чернівецькій областях.

Станом на 01.01.2012 р. загальна кількість суб'єктів малого підприємництва на 10 тис. осіб наявного населення України становить 360 одиниць, що на 22,41% менше ніж за звітний період минулого року. Зазначений показник зменшився у порівнянні з аналогічним показником звітного періоду минулого року у зв'язку із зменшенням кількості фізичних осіб-підприємців з 394 одиниць до 290 одиниць у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення України. Показник кількості малих підприємств протягом 2010-2012 рр. майже залишився незмінним – 70 одиниць у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення України. При цьому у 2009 році цей показник становив 82 одиниці [4].

До основних причин гальмування розвитку малого підприємництва в Україні відносять:

- неопрацьованість законодавства як з питань розвитку малого підприємництва, так і підприємництва в цілому;
- недостатня державна фінансово-кредитна і майнова підтримка малих підприємств;
- відсутність дієвого механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого бізнесу;
- недосконалість системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для підприємницької діяльності;
- відсутність стимулів для інвестицій [3].

Головною ознакою стримування заснування власного підприємства є складність безпосередньо відкриття власної справи. Початківців, які розпочинають власний бізнес і які не мають достатньої кількості необхідної інформації про процес реєстрації нового підприємства, мають змогу отримати її в державних органах реєстрації. Також нині існує значний ряд спеціальних консалтингових фірм, які надають інформацію, поради і зразки необхідних документів. Досвід початківців і підприємців показав, що 75% їх на перше місце серед інших проблем ставлять дефіцит фінансів. Власних капіталів більшість не має, банківські кредити дають на 2-3 місяці з високою процентною ставкою, а інших доступних джерел фінансової підтримки малого бізнесу в Україні не існує.

Таким чином, шляхи вирішення проблем малого бізнесу в Україні можна покращити за рахунок:

- створення раціональної нормативно-правової бази;
- організація фінансової підтримки і допомоги малому бізнесу;
- організаційне забезпечення малого бізнесу;
- створення забезпеченості інформацією та кадрами;
- забезпечення матеріально-технічних та інноваційних умов розвитку малих підприємств;
- стимулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва.

Отже, малий бізнес виступає основою для ефективного розвитку економіки країни в цілому, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності, соціальний захист суспільства, формування та підтримку середнього класу. Варто зазначити, що малий бізнес також має значний потенціал і перспективи, в умовах ринкової економіки, яка базується на приватному бізнесі та особистій ініціативі. Тому держава повинна здійснювати багатосторонню підтримку його розвитку та побудову соціально орієнтованої економіки, що має стати головним вектором реформ в Україні, а це в свою чергу забезпечить підвищення рівня життя населення.

Список використаних джерел:

1. Гідулян А. Підходи до визначення суб'єктів малого і середнього підприємництва та їх застосування в банківській практиці / А. Гідулян // Вісник НБУ. – 2011. – С. 40–45.
2. Державна служба статистики України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Іванілов О.С. Економіка підприємства: навч. посібник / О.С. Іванілов. – К., 2009. – 728 с.
4. Концепції загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 рр. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-%D1%80>
5. Орлова В.О. Природні переваги малого бізнесу – основа його розвитку / В.О. Орлова // Бізнес інформ. – № 11-2012. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///C:/Users/xXx/Downloads/business-inform-2012-11_0-pages-75_79.pdf